

Ocena vpliva otroškega dodatka in denarne socialne pomoči na dohodkovni položaj gospodinjestev z uporabo statičnega mikrosimulacijskega modela za Slovenijo¹

Povzetek

Mikrosimulacijski model je najprimernejše orodje za analizo učinkov sprememb dohodnine in socialnih prejemkov. Model, ki smo ga izdelali za Slovenijo, je - tako kakor večina podobnih modelov - statičen, kar pomeni, da se v simulacijah ne upoštevajo spremembe v obnašanju ekonomskih subjektov, ki nastanejo zaradi sprememb v davčnem sistemu in/ali sistemu socialnih prejemkov. To pa nikakor ni njegova pomanjkljivost, saj se samo ob ohranjanju večine spremenljivk na konstantni ravni lahko analitično usmerimo v posledice spremembe ene ali

manjšega števila spremenljivk. Z uporabo tega modela je možno ovrednotiti ukrepe socialne (in hkrati nujno tudi davčne) politike ne samo na strani prejemnikov, tj. družin, temveč tudi na strani državnega proračuna.

Slovenski mikrosimulacijski model temelji na datoteki Ankete o porabi gospodinjestev (APG), ki vključuje vse vrste dohodkov vseh članov gospodinjstva, poleg tega pa še vrsto demografskih in socialno-ekonomskih podatkov o članih gospodinjstva.

Model je zgrajen v sklopih. Prvi sklop je najboljšežnejši in vključuje

obrutenje neto dohodkov iz datoteke APG v bruto (preddavčno) obliko. Naslednji sklopi vključujejo modeliranje socialnih prejemkov. V sedanji fazi so zajeti denarna socialna pomoč, otroški dodatki in dodatek za veliko družino. Poglavitno omejitev za vključitev posameznih segmentov trenutno predstavljajo viri oziroma analitičnost podatkov, ki so na voljo.

Z modelom smo izdelali nekaj simulacij, s katerimi smo ilustrirali uporabo modela za oceno položaja posameznih skupin prejemnikov socialnih prejemkov ob veljavni zakonodaji.

Summary

Microsimulation model is the best tool for the analysis of impact of the regulation of income tax and social benefits. The model we built for Slovenia is, like most of similar models, static, which means that simulations do not take into account changes in the behaviour of economic subjects due to changes in the regulation of income tax and social benefits. However, this cannot be considered as its drawback since only if most variables are controlled for we are able to analyse the consequences of changes in one or a smaller number of variables. This model enables us to evaluate social policy

measures - and inevitably also those of income tax policy - at the side of both recipients (i.e. families) and the state budget.

The Slovenian microsimulation model is based on the Household Expenditure Survey (HES) which contains all kind of income of all family members as well as a considerable number of demographic and socio-economic information about the household members.

The model is made out of several components. The first one is the most extensive and includes the transformation of net income from

the HES database into gross (pre-tax) income. The following components include the modelling of social benefits. Currently, social assistance, child benefit and a large-family supplement are included. The major constraint for inclusion of various segments is the absence of detailed information on individual income sources in the HES database.

Some simulations were performed in order to illustrate the use of the model in estimating the position of various groups of social benefit recipients within the current legislative framework.

* Ekonomska fakulteta, Univerza v Ljubljani

** Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana

¹ Začetno raziskavo je financiralo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve po pogodbi št. 663-05-483/01-07, nadaljevanje pa Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport ter Ministrstvo za finance v okviru CRP »Konkurenčnost Slovenije 2001-2006« po pogodbi št. 3311-01-828 586.

1. Uvod

Vsaka načrtovana sprememba davčnega sistema ali sistema socialne varnosti zahteva vrednotenje učinkov spremembe. Z drugimi besedami, predlagatelji morajo imeti odgovor na vprašanje, katere skupine prebivalstva bodo zaradi predvidenih sprememb na boljšem in katere na slabšem ter kakšni bodo neto učinki za državni proračun.

Eden od možnih načinov vrednotenja učinkov na ravni posameznikov oziroma gospodinjestev je, da se izračunajo davki in socialni prejemki za izbrane tipe družin ob danih predpostavkah - npr. za družino z dvema otrokoma in z dano višino dohodkov iz dela za vsakega zakonca. Toda takšen pristop je normativen in ima vrsto pomanjkljivosti:

- a) ne zajame celotne populacije (upokojencev, samskih oseb itd.);
- b) ne upošteva dejanske strukture gospodinjestev in družin v državi. Sestava družin je v praksi bolj zapletena, poleg tega pa so družine velikokrat del širše definiranih gospodinjestev;
- c) ne upošteva dejanske strukture dohodka v gospodinjestvih. Sestava dohodka je v praksi mnogo bolj heterogena, saj skupni dohodek izhaja iz vrste dohodkovnih virov, ki so predmet različnih davčnih obravnav in neobdavčljivih virov;
- d) ne more zajeti in hkrati upoštevati celotnega nabora soodvisnosti posameznih ukrepov socialne politike.

Zaradi teh pomanjkljivosti je v analizi učinkov sprememb davkov (oziroma davčnega sistema) in sprememb socialnih prejemkov primernejše uporabiti mikrosimulacijski model. S tem lahko hkrati zajamemo celotni socialno-ekonomski spekter prebivalstva in se izognemo potrebi po definiranju tipične enote oziroma tipičnega gospodinjestva. S takim pristopom lahko tudi ugotovimo neto dobitke ali neto izgube, ki jih pri posameznih gospodinjestvih povzročajo konkretni ukrepi davčne politike ali politike socialne varnosti. Jasno je, da kljub vsem prednostim taki modeli niso brez slabosti: kakovost rezultatov je močno odvisna od kakovosti podatkovne zbirke; poleg tega sta postavitev in vzdrževanje teh modelov časovno zelo zahtevna (Verbist, Van den Bosch in Cantillon, 2000).

2. Mikrosimulacijski model in podatki

Mikrosimulacijski model je zelo razdelan sistem enačb (večinoma definicijskih), ki podajajo način in pogoje za upravičenost do socialnih prejemkov in obseg posameznih denarnih pravic. Čeprav gre večinoma za definicijske relacije, je število zapisov veliko, delo pri vključevanju posameznih blokov pa mora biti zelo skrbno in natančno, ker gre za formaliziran zapis sistema socialnih pravic in sistema dohodnine (vključno s sistemom prispevkov za socialno varnost). Takšen model uporablja podatke iz datotek, ki reprezentativno predstavljajo celotno prebivalstvo (npr. države) in vsebujejo različne vrste obdavčljivega ter neobdavčljivega dohodka.

Večina mikrosimulacijskih modelov je statičnih, kar pomeni, da se v simulacijah ne upoštevajo spremembe v obnašanju ekonomskih subjektov, ki nastanejo zaradi sprememb v davčnem sistemu oziroma sistemu transferjev. Vgraditev teh sprememb v model je kompleksna naloga, ki je smiselna, kadar je namen nekega fiskalnega ukrepa sprememba obnašanja ciljne populacije. Po drugi strani pa izkušnje kažejo, da vnašanje dodatnih parametrov poveča nezanesljivost simuliranih rezultatov, zato se v praksi uporabljajo skoraj izključno statični modeli (Redmond, Sutherland in Wilson, 1998). Statični model nikakor ni manj vreden kot dinamični in je prav tisto, kar potrebujemo za doseganje zastavljenega cilja. Namreč, samo ob ohranjanju večine spremenljivk na konstantni ravni se lahko analitično usmerimo v posledice spremembe ene ali manjšega števila spremenljivk.

Tudi mikrosimulacijski model za Slovenijo, ki smo ga izdelali leta 2002 (Čok, Stropnik in Stanovnik, 2002) in dogradili v letih 2003-2004 (Čok, Stropnik in Stanovnik, 2004), je statičen. Model je zgrajen v sklopih. Prvi sklop je najobsežnejši ter vključuje obrutenje neto dohodkov iz datoteke ankete o porabi gospodinjestev (APG) v bruto (preddavčno) obliko. Naslednji sklopi vključujejo modeliranje socialnih prejemkov.

Natančnost simuliranih rezultatov je v prvi vrsti odvisna od kakovosti podatkov, ki jih model uporablja. V Sloveniji so za modeliranje socialnih transferjev predvsem na voljo datoteke APG². Ankete letno izvaja Statistični urad RS v skladu z zahtevami Eurostata. Z vidika uporabe teh

² Dohodninske datoteke niso primerne za modeliranje socialnih transferjev, ker ne vključujejo vseh potrebnih podatkov (števila članov gospodinjestva in njihove starosti, dohodkov, ki niso predmet obdavčitve z dohodnino, itd.)

podatkov za mikrosimulacije so prednosti APG datotek v tem, da vključujejo:

- vse vrste dohodkov – tiste, ki so trenutno predmet davčne obravnave, in tiste, ki to niso;
- dohodke vseh članov gospodinjstva;
- vrsto demografskih in socialno-ekonomskih podatkov o članih gospodinjstva.

Hkrati pa imajo te datoteke tudi pomanjkljivosti:

- zajemajo razmeroma majhno število posameznikov – nekaj več kot deset tisoč;
- zanesljivost podatkov je odvisna od »poštenosti« poročanja posameznikov, ki sodelujejo v anketiranju;
- podatki o dohodku so zbrani na mesečni ravni in agregirani na letno raven;
- ne vključujejo nobenih davčnih parametrov (davčnih olajšav, prispevkov za socialno varnost ipd.) – te je zato treba izračunati še pred začetkom simulacij.

Iz podatkov datoteke APG smo izračunali razpoložljivi denarni dohodek posameznega gospodinjstva, ki vključuje: dohodek iz delovnega razmerja, pogodbenega in honorarnega dela ter samozaposlitve, pokojnine z dodatki, prejemke na podlagi socialnega zavarovanja, nadomestila za brezposelne, različne invalidnine, socialne in družinske prejemke, štipendije, dohodke iz premoženja in denarna darila ter transferje med gospodinjstvi.

Za potrebe dohodkovne porazdelitve družin smo dejanske dohodke prevedli v ekvivalentne. Uporabili smo standardno ekvivalentno lestvico OECD, ki prvemu odraslemu članu gospodinjstva dodeli utež 1, preostalim odraslim osebam 0,7, otrokom do 15 let pa 0,5. S tem se upošteva dejstvo, da za doseganje enake življenjske ravni potrebujejo veččlanska gospodinjstva manj dohodka na člana kot manjčlanska, tj. omogoči se boljša primerjava življenjske ravni različno sestavljenih družin. Ekvivalentni razpoložljivi dohodek torej kaže življenjsko raven družin boljše kot dejanski razpoložljivi dohodek ali dejanski razpoložljivi dohodek na člana.

Pri modeliranju socialnih transferjev smo otroka definirali skladno z Zakonom o starševskem varstvu in družinskih prejemkih: to je oseba do dopolnjenega 18. leta starosti oziroma do dopolnjenega 26. leta, če se šola. Iz datoteke APG

izhaja, da ti otroci živijo v istem gospodinjstvu z osebo, ki (lahko) uveljavlja pravico do denarne socialne pomoči, otroškega dodatka in/ali dodatka za veliko družino.

Za potrebe simulacij smo v datoteki APG družine z otroki (tj. jedrne družine) izločili iz gospodinjstev, v katerih živijo. Dohodnina je izračunana v skladu z zakonodajo, ki je veljala pred 1. 1. 2005, denarna socialna pomoč po Zakonu o spremembah in dopolnitvah zakona o socialnem varstvu (2001), otroški dodatki in dodatek za veliko družino pa po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (2001). Pri predšolskem otroku smo predpostavili, da je vključen v subvencionirano predšolsko vzgojo in da torej ni upravičen do 20-odstotnega povečanja otroškega dodatka. Upravičenci do denarne socialne pomoči so posamezniki in družine, katerih razpoložljivi dohodek po plačilu davkov in obveznih prispevkov za socialno varnost ne dosega višine minimalnega dohodka, določenega v Zakonu o socialnem varstvu. Upravičeni so do denarne socialne pomoči v višini razlike med tema dvema dohodkoma. Simulacije temeljijo na predpostavki, da denarno socialno pomoč in otroške dodatke prejemajo vse družine, ki so po zakonih upravičene do teh prejemkov, kar v praksi ne drži, saj nekateri upravičenci zanje ne zaprosijo. Takšna predpostavka pa je utemeljena, če gre za analizo maksimalnih učinkov veljavne zakonodaje in oceno vpliva predlaganih sprememb.

Iz celotnega vzorca gospodinjstev v datoteki APG je na podlagi navedenih meril do otroškega dodatka upravičenih 1884 družin s 3116 otroki. Do denarne socialne pomoči je upravičenih zgolj 184 gospodinjstev, število članov teh gospodinjstev pa predstavlja 5,01 % oseb v vzorcu, kar je blizu dejanskemu deležu prebivalstva, ki prejema denarno socialno pomoč.³ Vzorec je s statističnega vidika zelo majhen, zato je pri interpretaciji rezultatov potrebna določena mera previdnosti.

3. Rezultati kot ilustracija možne uporabe modela

3.1. Denarna socialna pomoč

Naši izračuni kažejo, da bi – če bi denarno socialno pomoč izplačevali vsem upravičencem – 74,6 % mase sredstev prejemale gospodinjstva, ki po svojih dohodkih sodijo v prvo decilno skupino (Tabela

³ Po podatkih Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je marca 2004 v gospodinjstvih, ki so prejemale denarno socialno pomoč, živelo 90.501 oseb. Marca 2004 je imela Slovenija 1.996.370 prebivalcev (Statistični urad Republike Slovenije, 2004; http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=279), tako da je denarno socialno pomoč prejemale 4,53% prebivalcev.

1). Nadaljnjih 18,0 % mase sredstev bi prejela gospodinjstva v drugi decilni skupini. To, da so do denarne socialne pomoči upravičena tudi gospodinjstva v 3.-7. decilni skupini, je posledica upoštevanja ekvivalentnih dohodkov, izračunanih na podlagi dveh različnih ekvivalenčnih lestvic. Po Zakonu o socialnem varstvu imajo otroci utež 0,3, standardna ekvivalenčna lestvica OECD pa jih uteži z 0,5, zaradi česar so družine z otroki v naših izračunih prikazane kot bolj revne. Čim več otrok je v družini, tem bolj je to poudarjeno. Na žalost je število družin v 3.-7. decilni skupini prenizko za kakršno koli resno kvantitativno analizo.

Tabela 1: Porazdelitev mase denarne socialne pomoči, če bi bila ta izplačana vsem upravičencem; deleži po decilnih skupinah (v %)

Decilna skupina	Masa denarne socialne pomoči (%)
1.	74,6
2.	18,0
3.	2,4
4.	1,5
5.	2,4
6.	0,2
7.	1,1
8.	-
9.	-
10.	-
Skupaj	100,0
N	184

Opombi: 1. Poševna pisava pomeni, da je takšnih primerov v vzorcu 5 ali manj. 2. Zaradi zaokroževanja je seštevek odstotkov različen od 100.

3.2. Socialna ogroženost zaradi otrok v družini

Z vidika družinske in socialnovarstvene politike je pomembno, koliko gospodinjstev/družin prejema denarno socialno pomoč zato, ker imajo otroke; z drugimi besedami, katera gospodinjstva z lastnimi dohodki pokrivajo minimalne življenjske potrebe odraslih članov, ne pa tudi enega ali več vzdrževanih otrok. Rezultati naših ocen so prikazani v Tabeli 2. Gospodinjstva, ki denarno socialno pomoč prejema zato, ker ne morejo pokriti minimalnih življenjskih potreb otrok, predstavljajo približno petino (21,2 %) vseh gospodinjstev, ki so upravičena do denarne socialne pomoči.

Tabela 2: Gospodinjstva z otroki, ki denarno socialno pomoč prejema zato, ker imajo otroke (%)

Število otrok v gospodinjstvu	Delež teh gospodinjstev v gospodinjstvih, ki so upravičena do denarne socialne pomoči (%)
1	7,1
2	7,1
3	3,8
4	2,7
6	0,5
Skupaj	21,2
N	39

Opomba: Poševna pisava pomeni, da je takšnih primerov v vzorcu 5 ali manj.

3.3. Pomen denarne socialne pomoči in otroškega dodatka za razpoložljivi dohodek gospodinjstev

Masa denarne socialne pomoči predstavlja 0,9 % razpoložljivega dohodka vseh gospodinjstev v Sloveniji (Tabela 3). Za gospodinjstva - prejemnike seveda pomeni veliko več, in sicer dobro četrtno njihovega razpoložljivega dohodka. Denarna socialna pomoč je najbolj pomembna za gospodinjstva v prvi decilni skupini: zanje v povprečju predstavlja 16 % razpoložljivega dohodka, samo za gospodinjstva - prejemnike pa 27,4 % (tudi v drugi decilni skupini kar 20,4 %). Gospodinjstva - prejemniki denarne socialne pomoči so v 94 % primerov v prvih dveh decilnih skupinah.

Pravilno je skupaj z denarno socialno pomočjo obravnavati tudi otroške dodatke, saj so ti za socialno ogrožene otroke/družine bistvenega pomena (otroški dodatek za prvega otroka je leta 2004 znašal mesečno 21.140 SIT, za drugega 23.250 SIT ter za tretjega in nadaljnjega 25.370 SIT) (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, http://www.gov.si/mdds/sociala/statistika_dsp.htm). Vsem gospodinjstvom, ki prejema denarno socialno pomoč, oba transferja v povprečju prispevata 41,4 % razpoložljivega dohodka (glej Tabelo 4), torej je prispevek otroškega dodatka (41,4 % - 25,6 %) 15,8 % razpoložljivega dohodka (25,6 % je delež denarne socialne pomoči v razpoložljivem dohodku gospodinjstev prejemnikov - glej Tabelo 3). Med temi gospodinjstvi pa je le slaba polovica takšnih, ki so upravičena do obeh transferjev, in ta gospodinjstva so v 93 % primerov v prvih dveh decilnih skupinah.

Tabela 3: Denarna socialna pomoč kot % razpoložljivega dohodka, po decilih skupinah

Decilna skupina	Denarna socialna pomoč kot % razpoložljivega dohodka	
	Vsa gospodinjstva	Gospodinjstva - prejemniki
1.	16,0	27,4
2.	3,6	20,4
3.	0,4	18,7
4.	0,1	29,3
5.	0,1	31,9
6.	0	8,0
7.	0,1	30,0
8.	0	-
9.	0	-
10.	0	-
Skupaj	0,9	25,6
N	3721	184

Opomba: Poševna pisava pomeni, da je v vzorcu 5 ali manj gospodinjstev.

Tabela 4: Denarna socialna pomoč in otroški dodatki kot % razpoložljivega dohodka, po decilnih skupinah

Decilna skupina	Denarna socialna pomoč in otroški dodatki kot % razpoložljivega dohodka	
	Vsa gospodinjstva - prejemniki denarne socialne pomoči	Samo gospodinjstva - prejemniki obeh transferjev
1.	41,9	45,2
2.	41,8	42,7
3.	36,4	36,4
4.	43,8	52,3
5.	36,1	34,9
6.	8,0	-
7.	30,0	-
8.	-	-
9.	-	-
10.	-	-
Skupaj	41,4	44,9
N	184	90

Opomba: Poševna pisava pomeni, da je takšnih primerov v vzorcu 5 ali manj.

Pomen otroških dodatkov in dodatka za veliko družino smo za družine - prejemnice otroškega dodatka ocenili z deležem, ki ga predstavljajo v razpoložljivem dohodku teh družin (Tabela 5).⁴ V tem izračunu so družine - prejemnice razporejene v decilne skupine glede na ekvivalentni dohodek družin z otroki in ne glede na ekvivalentni dohodek gospodinjstev, katerih del so (če je družina manj številčna kot gospodinjstvo). Posledica upoštevanja ekvivalentnih dohodkov je ta, da so upravičeni otroci prisotni tudi v najvišji decilni skupini.

Za družine - prejemnice otroškega dodatka, ki so glede na svoj ekvivalentni razpoložljivi dohodek

razvrščene v prvo (najnižjo) decilno skupino, sta otroški dodatek in dodatek za veliko družino zelo pomembna vira dohodka, saj pomenita več kot četrtino (25,4 %) njihovega razpoložljivega dohodka. Otroški dodatki in dodatek za veliko družino so bolj ali manj pomembni tudi za ostale družine v spodnji polovici dohodkovne porazdelitve. V najvišji decilni skupini predstavljajo 1,2 % razpoložljivega dohodka družin - prejemnic. Iz tega je razvidna dobra ciljanost otroškega dodatka, ki vsebuje značilnosti ukrepa tako družinske kot socialnovarstvene politike.

Veliko bolj kot v povprečju so otroški dodatki in dodatek za veliko družino pomembni za tiste

⁴ Poudariti je treba, da gre za otroške dodatke, do katerih so te družine upravičene po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, in ne za dejansko prejete otroške dodatke.

Tabela 5: Delež otroških dodatkov in dodatka za veliko družino v razpoložljivem dohodku družin – prejemnic, po decilnih skupinah, v %

Decilna skupina	Vse družine - prejemnice otroškega dodatka	Enostarševske družine - prejemnice otroškega dodatka
	Delež otroških dodatkov in dodatka za veliko družino v razpoložljivem dohodku (%)	Delež otroških dodatkov in dodatka za veliko družino v razpoložljivem dohodku (%)
1.	25,4	41,2
2.	12,8	16,6
3.	8,8	13,5
4.	6,6	9,3
5.	4,7	6,3
6.	4,1	6,2
7.	2,6	2,8
8.	2,0	2,5
9.	1,6	2,1
10.	1,2	1,6
Skupaj	5,6	10,9
N	1884	133

enostarševske družine – prejemnice, ki glede na svoj ekvivalentni razpoložljivi dohodek sodijo v spodnje tri decilne skupine. Družinam iz prve decilne skupine zagotavljajo kar 41,2 % razpoložljivega dohodka, v naslednjih dveh decilnih skupinah pa 16,6 % oz 13,5 % razpoložljivega dohodka, kar je tudi razmeroma veliko.

Kakor je razvidno že iz Tabele 5, so otroški dodatki in dodatek za veliko družino pomembnejši za enostarševske družine kot za dvostarševske. To je razvidno tudi iz primerjave v Tabeli 6, ki družine razlikuje glede na število otrok, upravičenih do otroškega dodatka. Tako npr. predstavljajo otroški dodatki in dodatek za veliko družino v povprečju 5,9 % razpoložljivega dohodka družin z dvema otrokoma, in sicer 5,8 % razpoložljivega dohodka v

dvostarševskih družinah in kar 12,0 % razpoložljivega dohodka v enostarševskih družinah.

Iz Tabele 6 je mogoče sklepati, da imajo družine z enim otrokom, upravičenim do otroškega dodatka, najvišji dohodek na člana, kar je lahko posledica višine družinskega dohodka in/ali manjšega števila družinskih članov. Tem družinam prispevajo otroški dodatki in dodatek za veliko družino le 2,9 % razpoložljivega dohodka (tudi zato, ker so družine z višjimi dohodki upravičene do nižjega otroškega dodatka). Kot smo že navedli, družine z dvema upravičenima otrokoma pridobijo s tem prejemkom 5,9 % razpoložljivega dohodka, družine s tremi upravičenimi otroki pa že 12,8 %, k čemur pri njih prispeva tudi dodatek za veliko družino. V družinah s štirimi upravičenimi otroki predstavljajo otroški

Tabela 6: Delež otroških dodatkov in dodatka za veliko družino v razpoložljivem dohodku družin – prejemnic; glede na število upravičenih otrok v družini, v %

Število otrok v družini, ki so upravičeni do otroškega dodatka	Delež otroških dodatkov in dodatka za veliko družino v razpoložljivem dohodku (%)		
	Vse družine	Dvostarševske družine	Enostarševske družine
1	2,9	2,6	7,8
2	5,9	5,8	12,0
3	12,8	12,4	28,4
4	19,6	18,6	32,3
5	29,1	29,1	-
6	36,2	36,2	-
Skupaj	5,6	5,3	10,9
N	1884	1751	133

datki in dodatek za veliko družino kar eno petino razpoložljivega dohodka.

4. Sklepne ugotovitve

Mikrosimulacijski model je namenjen predvsem analizi učinkov, ki jih imajo ukrepi socialne in davčne politike na razpoložljivi dohodek gospodinjev oziroma posameznikov ter na potrebna sredstva iz državnega proračuna, ki jih zahtevajo nekatere spremembe v ukrepih socialne politike. Iz prikazanih primerov izhaja, da je z aplikacijo mikrosimulacijskega modela možno pridobiti bistveno večje število podatkov o upravičencih do denarne socialne pomoči in otroškega dodatka, kot jih je možno (razumno in racionalno) zajeti v zbirki podatkov o prejemnikih teh dveh transferjev. Razlog za to je preprost: podlaga za aplikacijo modela je obsežna Anketa o porabi gospodinjev, slednja zbirka pa sloni na vlogah za dodelitev denarne socialne pomoči in otroškega dodatka. Z uporabo modela lahko tudi ocenimo, kolikšen delež potencialnih upravičencev ni zaprosil za denarno socialno pomoč in otroški dodatek ter kakšne so socialno-ekonomske in druge značilnosti teh upravičencev.

V mikrosimulacijski model je teoretično možno vgraditi večino ukrepov socialnovarstvene politike, družinske politike, stanovanjske politike, nekaterih segmentov šolske politike in politike predšolske vzgoje ter ukrepe dohodninske politike. Omejitve za vključitev posameznih segmentov trenutno predstavljajo viri podatkov, ki so na voljo. Če ti viri niso zadosti analitični, ni možno simulirati posledic sprememb v politiki in posameznih ukrepih, brez tega pa v praksi ni možno izkoristiti vseh možnosti, ki jih model ponuja. Anketa o porabi gospodinjev sicer podrobno zajema podatke o vrstah in višini dohodka iz posameznih virov, toda v datotekah APG, ki so na voljo za raziskovalne namene, so marsikatero postavke združene. Naslednja pomanjkljivost je velikost vzorca, na katerem se izvaja Anketa o porabi gospodinjev (opredeljena kot najbolj primerna trenutno razpoložljiva podatkovna zbirka za aplikacijo mikrosimulacij), ki na žalost ne omogoča statistično zelo zanesljivih ocen, kar zlasti velja za tiste socialne prejemke, ki jih prejema razmeroma majhno število gospodinjev oziroma posameznikov. Kljub temu je prevedba pokazala zelo zadovoljivo primerljivost rezultatov mikrosimulacij na podlagi modela z uradnimi podatki o prejemnikih in višini denarne socialne pomoči in otroškega dodatka.

Literatura

Čok, Mitja, Nada Stropnik in Tine Stanovnik (2002), Izdelava statičnega mikrosimulacijskega modela za Slovenijo. Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana.

Čok, Mitja, Nada Stropnik in Tine Stanovnik (2004), Denarna socialna pomoč v Sloveniji. Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. http://www.sigov.si/mddsz/sociala/statistika_dsp.htm.

Redmond G., Sutherland H. in Wilson M. (1998), *The Arithmetic of Tax and Social Security Reform. A User's Guide to Microsimulation Method and Analysis*, Cambridge: Cambridge University Press.

Statistični urad Republike Slovenije, Prebivalstvo, 31. marec 2004 - Prva objava. http://www.stat.si/novice_poglej.asp?ID=279.

Verbist G., K. Van den Bosch in B. Cantillon (2000), *MISIM - A Microsimulation Model of Income Tax and Social Security Contributions for Belgium. Članek predstavljen na delavnici: Fighting poverty and inequality through tax-benefit reform: Empirical approaches*, Barcelona.

Ključne besede: mikrosimulacijski model, otroški dodatek, denarna socialna pomoč.

Key words: microsimulation model, child benefit, social assistance.